

ספר תשיעי

1. ומִרְדּוּנִיּוֹס, כאשר מסר לו אלכסנדר אחרי שובו את תשובת האתונאים¹, יצא מתסליה נחפו להוליך את צבאו נגד אתונא; בכל מקום ומקום ששהה, לקח אתו את יושביו. ושליטי² תסליה לא רק שלא התחרטו על מעשיהם הקודמים, אלא זרזו יותר ויותר את הפרסי, ותוֹרְפֶס³ מִלְרִיֶסָה, אשר לזה את כסרכסס במנוסתו, המריץ עתה בגלוי את מרדוניוס לצאת על יון.
2. כאשר שהה הצבא בדרכו בבִּוִּיאֹוֹטִיָה, השתדלו הַתִּיָּפִים לעכב במרדוניוס ויעצוהו עצה באמרם שאין מקום יותר מתאים לתקוע בו מחנה מאשר סה, ולא נתנוהו ללכת הלאה, כי אם בשבתו במקום הזה יעלה בידו להכניע את יון כולה בלי מלחמה. יען להתגבר על היוונים כשהם מאוחדים, כמו שנוכחו מזה קודם לכן, קשה גם לכל העולם כולו. אם תעשה מה שאנחנו מיעצים⁴, אמרו בדברם, יהיו בידך בלי עמל כל מוֹיִמְתִּיהֶם. שלח כסף לאנשים המושלים בערים ובוזה תפריד את יון, אחרי כן תכניע בנקל את מתנגדיך בעזרת אנשי סיעתך⁵.
3. אלה יעצו אפוא את הדבר הזה אבל הוא לא שמע, כי אם איוו תאוה כבירה מלאה אותו ללכוד אתונא שנית, הן מתוך זדון־לב, והן משום שהיה בדעתו להודיע במשואות דרך האיים למלך כשהוא נמצא עדיין בסרדיס, שאתונא בידו. הוא גם עתה בהגיעו לאטיקה לא מצא את האתונאים, כי אם שמע שרובם נמצאים בסלמיס ובאניות ולקח את העיר העזובה. הכבוש על ידי המלך היה עשרה חודשים לפני מסע המלחמה של מרדוניוס שלאחרי־כן⁶.
4. בעת היות מרדוניוס באתונא, שלח לסלמיס את מוֹרִיִּחִידִיס, איש הֶלִיסְפוֹנִיָּטי, שיביא אותם התנאים אשר הציע גם אלכסנדר המקדוני לאתונאים. הוא שלח את דבריו בפעם השניה אף כי ידע את מחשבתם האויבת של האתונאים. יען קוה כי הם יעזבו את שרירות לבם, הלא כל ארץ אטיקה נכבשה בחרבו ונמצאת כבר בידו. בגלל הטעמים האלה שלח את מוריחידיס לסלמיס.
5. בבואו לפני המועצה דבר את דברי מרדוניוס. אחד מחברי המועצה,

1 ראה VIII 143.

2 כמו משפחות האֶלְאָבָאִנִּים בלִרְיָה וקֶקֶוֹפִידִים בִּקְבִּוִּן, שהתקשרו עם הפרסים נגד יון (VI 127, VI 6).

3 ממשפחת האלאבארים.

4 לפי זה נלכדה אתונא על ידי מרדוניוס בחודש יולי 479.

לִיקִידִים. הביע את דעתו, שנראה לו טוב יותר, אם יקבלו את ההצעה, אשר מוֹרִיחֵי־דִים מציע להם, ולהביא אותה לפני העם¹. הוא חוה אפוא את הדעה הזאת, אם מפני שקבל כסף מאת מרדוניוס או משום שהדבר נראה בעיניו לנכון, אבל לאתונאים נראה הדבר מיד לנורא מאד והאנשים מתוך המועצה ואלה מהחץ², כשמעם את הדבר הקיפו את ליקידים ורגמוהו וימת, את ההליספוניטי שלחו מבלי לנגוע בו. כאשר קמה מהומה בסלמיס סביב לליקידים וגושי האתונאים שמעו את אשר קרה, קראה אשה לרעותה ולקחה אותה והלכו על דעת עצמן אל בית לִיקִידִים ורגמו גם את אשתו וגם את ילדיו.

6. לסלמיס עברו האתונאים ככה: כל עוד חכו שיבוא הצבא מתוך הפלופוניסוס לעזרתם, נשארו באטיקה; אבל כאשר הללו³ עשו את מעשיהם באטיות ובמתניות מרובה בעוד שזה הולך ובא וכבר נשמע שהוא נמצא בבויאוטיה, רק אז הצילו את חפציהם והם עצמם עברו לסלמיס, וללקדימון שלחו מלאכים שיוכיחו את הלקדימוניים על אשר נתנו לברבר לחדור לתוך אטיקה ולא יצאו לקראתו לבויאוטיה, ויחד עם זה שיוכירו, מה הבטיח הפרסי לתת להם אם ישנו את דעתם, ושיאמרו, שאם לא יתמכו באתונאים, שגם הם עצמם ידעו למצוא איזה חסות.

7. יען הלקדימוניים חגגו באותו זמן חג והיו להם הֵיאָקִינְתִּים⁴ וחשוב היה אצלם מאד לעבוד את עבודת האל הזה. יחד עם זה בנו את החומה, זו שעל האיסתמוס, אשר קבלה כבר את הצריחים, כאשר הגיעו המלאכים השלוחים מאת האתונאים ללקדימון הביאו יחד אתם מלאכים מהמְגִרִים וְהַפְּלִיטִים. התיצבו לפני הָאֶפֹּרִים ודברו את הרברים האלה:

א. „שלחו אותנו האתונאים שנאמר, כי מלך המדים אומר להחזיר לנו את הארץ הזאת ולעשות אותנו לבעלי בריתו במשפט שוה ובזכויות שוות בלי ערמה ובלי מרמה, ורוצה הוא לתת לנו גם ארץ אחרת נוסף לשלנו איוו שנרצה. אבל אנחנו מתוך מורא מפני זוס היווני⁵ ויען שבעינינו נורא לבגוד ביון, לא הסכמנו, כי אם דחינו אף כי נעשה לנו עול על ידי היוונים שעזבו

1 שיחליט בדבר. על אנשי המועצה היה להחליט אם להביא את ההצעה לפני העם או לא.

2 שעמדו סביב לבית המועצה לשמוע את הווכחים.

3 הלקדימוניים.

4 הֵיאָקִינְתִּים, הָרִס בתקופה לפני הדורים, היה קבור בֶּאֱתֶקְלִי, ובעיר הזאת הוחג לו חג, השפּרִטִים קבלו את החג הזה והיה החשוב בין חגיהם. בזמן מאוחר נוצרה האגדה שאפולו התאהב בו והרגו בשעת משחק בדיסקוס, היאקינתוס נהפך על ידו לפרח היאקינתיה. החג היה בחודש יולי או באוגוסט, ונמשך שלשה ימים.

5 זוס כאל משותף לכל עמי יון.

אותנו, ולמרות הכרתנו, כי יותר טוב להשתוות עם הפרסי מלעשות אתו מלחמה, לעולם לא נשתווה אתו מרצוננו. מצדנו נמלא ביושר אחרי היוונים. ב. ביום ההוא¹ נפל פחד עליכם פן נשתווה עם הפרסי, ועתה, אחרי שהכרתם לדעת את מחשבתנו, שלעולם לא נבגוד ביון, ויען כי החומה הנבנית בשבילכם דרך האיסתמוס עומדת להגמר, אינכם שמים לב כלל לאתונאים, ולמרות שנדברנו לצאת לקראת הפרסי לביאויטיה, עזבתם אותנו ונתתם שהברבר יפרוץ לתוך אטיקה. במצב שנוצר כעת מתעברים בכם האתונאים, כי לא עשיתם נכון. ועתה פקדו עליכם שתשלחו מהר יחד אתנו צבא כדי שנקבל את הברבר באטיקה. אחרי שהפסדנו את ביאויטיה, המקום המוכשר ביותר בשבילנו להלחם בו הוא המישור התִּרְיָאִי².

8. והנה כאשר שמעו האֶפּוֹרִים את הדברים האלה, דחו את התשובה למחר, וביום השני למחרת, כה עשו במשך עשרה ימים בדחותם מיום ליום. בעת הזאת בנו את חומת האיסתמוס³ והפלופוניסיים כולם הראו בזה מרץ רב עד שגמרוהו. אין בידי לאמר סבה אחרת, מדוע זה כשהגיע אלכסנדר המקדוני לאתונא הראו מרץ רב שהאתונאים לא יטו אחרי המדים, אחרי כן לא שמו לב להם כלל, אלא זו, שאחרי שהאיסתמוס היה להם מבוצר בחומה חשובה, שאין להם עוד צורך כלל באתונאים. כי כאשר הגיע אלכסנדר לאטיקה, עדיין לא היה הבנין נגמר, אף כי עבדו בהתאמצות מתוך פחד מפני הפרסים.

9. לבסוף קרה עם תשובת השפרטים וצאתם למלחמה באופן כזה: ביום האחרון, קודם שאמרו להתיצב בפעם האחרונה, שמע חִילָאוֹס, איש טגיא, בין הזרים בעל ההשפעה הגדולה ביותר בלקדימון, מהאֶפּוֹרִים את כל הענין שאמרו האתונאים. כשמוע חילאוס אמר להם את הדברים האלה: „הענין הוא ככה, אנשים אפורים, אם האתונאים אינם מאוחדים אתנו, אבל קשורים עם הברבר, פתוחים השערים לרוחה לתוך הפלופוניסוס לפרסי, אם גם חומה חזקה בנויה דרך האיסתמוס. ובכן שמעו לקולם, קודם שיחליטו האתונאים אחרת שיביא כליה על יון“.

10. הוא יעץ להם אפוא את העצה הזאת והם שמו מיד את דבריו אל לבם ומבלי לאמר מלה למלאכים השלוחים מאת הערים, שלחו עוד בלילה חמשת אלפים שפרטים ושבעה הֶלוֹטִים⁴ מיוחדים לאיש ואיש ומסרו את

1 ראה VIII 141.

2 ראה VIII 65.

3 ראה VIII 71.

4 ההלוטים היו בצבא קלי הנשק, בעת שהשפרטים היו כבדי הנשק.

ההנהגה לפאבסניאס בן קלאומברוטוס¹. אמנם המפקדה העליונה הגיעה לפליקסטרקוס בן לאונידס; אולם הוא היה עוד נער וזה היה אפיטרופוסו ושאריו. יען קלאומברוטוס, אבי פאבסניאס, בן אַנְקְסַנְדְרִידֶס, לא היה עוד בחיים, כי אם אחרי שהוליך חזרה מהאיסתמוס את הצבא אשר בנה את החומה, לא חי זמן רב אחרי זה ומת. קלאומברוטוס הוליך את הצבא חזרה מהאיסתמוס בגלל זה: בשעה שובח וזכים בנוגע לפרסי, התקדרה השמש בשמים². פאבסניאס בחר לו את אַבְרִיאַנְקֶס בן דִּרְיָאָבס, איש מאותה המשפחה.

11. אלה יצאו אפוא עם פאבסניאס מתוך שפרטה, והמלאכים, כאשר בא היום, כי לא ידעו דבר מהיציאה, פנו אל האֶפּוֹרִים ובדעתם היה להסתלק גם הם איש איש לעירו. כבואם דברו את הדברים האלה: „אתם אפוא, לקדימוניים, השארו במקום הזה וחגו את הַהִיאֶקִינְתִּים והתהללו כשאתם בוגדים בבעלי ברית; האתונאים, שרשעתם בהם, באין בעלי ברית יתפיסו עם הפרסי עד כמה שיוכלו. אחרי שנחפס, ברור שנהיה בעלי ברית של המלך ושנצא עם צבאו אל כל אשר יוליכנו. אתם תכירו אחרי כן, איזו תוצאות תהיינה לכם מזה.“ אחרי הדברים האלה של המלאכים נשבעו ואמרו האֶפּוֹרִים שלדעתם הם כבר אצל האֶרְקֶטִיזֶן³ בדרכם נגד הנכרים. הם קראו לברברים נכרים. ויען כי אלה לא ידעו מאומה, חקרו לדברים האלה, ובחקרם נודע להם כל הענין, עד שהתפלאו והזדרזו לצאת אחריהם. יחד אתם יצאו כמו כן חמשת אלפים כבדי נשק נבחרים מבין הלְקִידִמוֹנִיִּים הַפֶּרְיִיקִים⁴.

12. אלה מהרו אפוא אל האיסתמוס; כשאך שמעו הארגיויים שפאבסניאס עם אנשיו יצא משפרטה, שלחו כורזו מבין הרצים את הקל ברגליו ביותר אשר מצאו, לאטיקה, יען לפני זה הבטיחו מרצונם⁵ למרדוניוס למנוע בעד השפרטי מלצאת⁶. בבואו לאתונא אמר את הדברים האלה: „מרדוניוס, הארגיויים שלחו

1 יחוס המשפחה היה:

אַנְקְסַנְדְרִידֶס

קלאומניס	דוראבס	לאונידס	קלאומברוטוס
גורגו	אבריאנכס	פליסטרכוס	פאבסניאס

דוראבס נפל במלחמה בסיקיליה (V 46) ויען כי לא מלך, לא ירש בנו את כסא המלוכה.

2 לקוי החמה היה בשני אוקטובר 480 והיה חלקי.

3 מקדש של אֶרְקֶסס בארקדיה.

4 על אודות המריוקים השוה VI 58.

5 על אודות עמדת הארגיויים במלחמה עם הפרסים ראה VII 148—152.

6 כנראה שבגלל זה יצא הצבא הלְקִידִמוֹנִי כלילה,

אותי לאמר לך, שמלקדימון יצא הנוער ושלל יכלו הארגיונים למנוע בעדם שלא יצאו. ובכן שים היטב את הדבר אל לבך¹.

13. הוא דבר את הדברים האלה והלך חזרה; מרדוניוס לא רצה להשאר יותר באטיקה אחרי שמעו את הדברים האלה. טרם נודע לו הענין לא נסג אחר, יען רצה לדעת מה המעשה אשר יעשו האתונאים ולא השחית ולא החרیب את ארץ אטיקה, בקוּתוּ במשך כל הזמן כי ישתוו. כאשר לא הניע אותם לזאת ושמע את כל הענין, נסג אחר עוד טרם הגיעו האנשים עם פאבסניאס אל האיסתמוס, אחרי שרפו את אתונא ובמקום שהיה עוד עומד איזו חומה או בית או מקדש, הכל הפיל והרס. הוא הלך לו מטעם זה יען כי ארץ אטיקה לא היתה מתאימה בשביל הרכב ואם ינוצח בקרב, לא תהיה לו נסיגה אלא דרך גיא הרים¹, עד שגם אנשים מעטים יוכלו לעצרו. לכן גמר בנפשו לסגת אחר לתיבי ולהתנגח על יד עיר ידידותית ובארץ מתאימה לרכב.

14. מרדוניוס נסג אפוא אחר; כבר היה בדרך, באה ידיעה על ידי רץ שצבא אחר הגיע למַגְרָה, אלף לקדימוניים². בשמעו את הידיעה הזאת שקל בדעתו, אם יתפוש, מה שהיתה משאלת לבבו, תחלה את אלה. הוא שב והוליך את צבאו על מַגְרָה הרכב יצא בראש והשחית את ארץ מַגְרָה. זה היה המקום הרחוק ביותר באירופה לעבר בוא השמש שהגיע אליו מחנה הפרסים.

15. אחרי כן באה ידיעה למרדוניוס, שהיוונים נאספים על האיסתמוס, ובכן אפוא נסע חזרה דרך דֶקְלִיָאָה. יען הבויאוֹטִיקִים³ שלחו לקרוא את שכני האסֹפִיִים⁴ ואלה הוליכוהו את הדרך לסְפִנְדִּילִיָאָה ומשם לסַנְגֶּרָה. בסַנְגֶּרָה נשאר בלילה ללון ולמחרת היום פנה לסְקוֹלוֹס והיה בארץ הִתִּיבִים. פה החרیب את מקומות התיבים אף כי נטו אחרי המדים, לא מתוך איבה אליהם כי אם נאלץ על ידי הכרח גדול, יען רצה לעשות סוללה למחנה, שאם תוצאות הקרב תתיינה לא כמו שהוא רוצה, יהיה זה למפלט. מחנהו השתרע בהתחילו מאֲרִיִּתְרִי ועבר הִיסְיָאִי⁵ והגיע עד ארץ פֶּלְטִיָה ונמשך לאורך הנהר אסופוס. אמנם את החומה לא עשה לכל האורך, כי אם כעשרה ריסים בערך בכל צד. בעת שהברברים היו עסוקים בעבודה זו קרא אֶטְגִּינוֹס בן פְּרִינוֹן, איש תִּיבִי, את מרדוניוס עצמו וחמשים פרסים נשואי פנים למשתה שהכין בהכנות גדולות והקראים האלה גם באו. הסעודה נעשתה בתיבי.

1. ההרים על הגבול בין אטיקה ובויאוטיה.

2. אלה היו חתלוצ לפני הצבא.

3. אחת עשרה מפקדי הצבא הבויאוטי.

4. הבויאוטים היושבים על גדות הנהר אסופוס.

5. העירות הנזכרות בפרק זה היו על מורדות הקיתירון.

16. והנה את הדברים הבאים שמעתי מפי תִּרְסַנְדְרוֹס, איש אֲרֶחְזֻמְנִי. מראשי הנכבדים באֲרֶחְזֻמְנוֹס. תִּרְסַנְדְרוֹס אפוא ספר, שגם הוא היה קרוא מאת אֲטַגְיֶנוֹס אל הסעודה הזאת, ונקראו גם חמשים איש מהתיבים ולא הסבו איש איש לבד, אלא פרסי ותיבי על מטה. כאשר גמרו לאכול וסבאו יחד, שאל הפרסי בשפת יון את היווני שעל אותה המטה. בן איזו ארץ הוא, וזה השיב, שהוא אֲרֶחְזֻמְנִי. והלו השיב: „מאחרי שאכלנו יחד על שולחן אחד ונסכנו יחד¹, רצוני להשאיר לך למוכרת את מחשבותי, למען תדע מראש ויהיה בידך לדאוג למאורעות הבאים. רואה אתה את הפרסים האלה האוכלים ושותים ואת הצבא אשר עזבנו החונה לאורך הנהר? מכל אלה תראה אחרי זמן מעט שיעבור בינתיים מעטים שנשארו בחיים². בעת דברו את הדברים האלה שפך הפרסי הרבה דמעות. הוא עצמו התפלא על דבריו ואמר אליו: „האם לא היה נחוץ לאמר למרדוניוס את הדברים האלה ולפרסים שהם מכובדים אחרי?³ על זה אמר הוא: „אורח! מה שמוכרח לבוא מאת האל, בלתי אפשרי לבן אדם למנוע⁴. כי גם לאלה האומרים דבר אמת אין שומע. את הדבר יודעים היטב רבים מהפרסים אבל הולכים אנחנו אסורים על ידי ההכרח. הכאב הצורב ביותר במקרי בני האדם הוא זה להבין הרבה ולא לפעול מאומה⁵. את הדברים האלה שמעתי מפי תִּרְסַנְדְרוֹס מאֲרֶחְזֻמְנוֹס ועוד זאת שמיד ספר את השיחה לאנשים קודם שנערך הקרב על יד פלטיה.

17. כאשר חנה מרדוניוס בביאוטיה המציאו שאר היוונים כולם עד כמה שנטו אחרי המדים בין היושבים שמה, צבא ופרצו יחד אתו לתוך אתונא; הפוקים לבדם לא פרצו יחד אתו. אמנם גם אלה נטו אחרי המדים אבל לא מרצונם כי אם מתוך הכרח. ימים מספר אחרי בואם⁶ לתיבי באו מהם⁷ אלף כבדי נשק; הוליך אותם תִּרְמוֹקִידִיס, איש נכבד מאד בין האזרחים. כאשר הגיעו גם אלה לתיבי, שלח מרדוניוס רוכבים וצוה שיחנו לעצמם בעמק. אך עשו זאת, הופיע הרכב כולו; אחרי זה עברה השמועה במחנה היוונים אשר עם המדים שהוא יירה בהם וימותו, אותה השמועה עברה גם בין הפוקים עצמם. והנה עתה דבר על לבם המצביא הרמוקידים בדברו את הדברים האלה: „פוקים, הלא גלוי שהאנשים האלה אומרים להביא עלינו מות בטוח, מוסתים על ידי

1 לפני המשתה היו שוכבים שלש פעמים קצת יין נסך לאלים.

2 אשר לרעיון הזה, שהוא כולו יווני והושם בפי פרסי, השווה I 91: „להמלט מפני הגורל הנועד לא יכול אף האל“. III 43: „כי אין ביכולת בן אדם להציל את רעהו מהגורל המיועד לבוא עליו“.

3 של הפרסים.

4 מהפוקים.

התסלים. כפי שאני משער¹, לכן עליכם כעת להיות כל איש מכם גבור. יען יפה מאד עושים אלה אשר בהגינם על נפשם גומרים הם את חייהם, מהסובלים ואובדים במות נבל. אבל גם יִנְכַח מי מהם שהם ברברים גרמו לאנשים יוונים את המות².

18. הוא דבר אפוא על לבם בדברים אלה; הרכב הקיף אותם והתקרב להשמידם וכבר דרכו את קשתותיהם לירות, ואולי ירה כבר מי שהוא. ואלה התיצבו נגדם, אחרי שהתקבצו מכל צד ונצטמצמו עד כמה שאפשר. והנה נסוגו הרוכבים אחור וחזרו על עקבם. אין בידי לאמר בכורר אם באו באמת לרצוח את הפוקים לדרישת התסלים ובראותם שהללו שמים את דעתם להגן על עצמם פחדו, שמא יהיו הפסדים גם מצדם ורק אז חזרו על עקבם—כי ככה פקד עליהם מרדוניוס—או אם רצה לנסות אם גבורה מפעמת בהם. אחרי ששבו הרוכבים על עקבם, שלח מרדוניוס כורז ואמר את הדברים האלה: „הרגעו, פוקים, יען הראיתם שאתם אנשים גבורים, לא כמו ששמעתי. ועתה הלחמו את המלחמה הזאת בכל מרצכם; יען במעשים טובים לא תנצחו לא אותי ולא את המלך³”.

19. הענין עם הפוקים קרה אפוא ככה; כאשר באו הלקדימוניים אל האיסתמוס, חנו במקום הזה. שאר הפלופוניסיים, כשמעם את הדבר הזה, אלה הישרים בלבותם⁴, וגם אלה אשר ראו את השפרטים היוצאים, חשבו לבלתי צודק להִעָדֵר מהמסע. ובכן אחרי שהקרבנות עלו יפה, יצאו כולם והגיעו לאלאבסיס. אחרי שהקריבו גם פה קרבנות אשר עלו להם יפה, המשיכו את דרכם, יחד אתם האתונאים, אשר עברו מסלמים והתאחדו אתם באלאבסיס. בהגיעם לִאֲרִיתִי אשר בפויאוטיה שמעו שהברברים חונים על יד האוסופוס; בהתחשכם בזה התיצבו נגדם לרגלי הקיתירון.

20. כאשר לא ירדו היוונים אל המישור, שלח מרדוניוס נגדם את כל הרכב, אשר מְסִיסְטִיוֹס⁵, איש נכבד בין הפרסים, והיוונים קוראים אותו מְקִיסְטִיוֹס, פקד עליהם, רכוב על סוס נִיסִיאִי⁶ אשר רסן זהב לו ומלבד זאת מקושט יפה. כאשר יצאו הרוכבים על היוונים, תקפו לגדודיהם⁷. בתקפם גרמו הפסדים גדולים וכנו אותם נשים.

1 התסלים והפוקים היו שונאים אלה את אלה מני קדם (VIII 29).

2 כלומר, אנחנו נגמול לכם יותר משיגיע לכם.

3 כלומר אלה שהצלת יון נגעה אל לבם.

4 השם מסיסטיוס נזכר גם VII 79.

5 על אודות הטוסים הניסיאיים ראה VII 40.

6 כלומר גדוד אחרי גדוד תקף בלי חרף.

21. במקרה היו המְגֵרִים ערוכים במקום הזה שהיה בכל הסביבה הנוח ביותר להתקפה והשתערו הרכב נעשתה אפוא ביחוד פה. בצר להם על ידי הרכב המשתער שלחו המְגֵרִים כורז אל מצביאי היוונים, בבואו דבר הכורז אליהם את הדברים האלה: „המגרים אומרים: אנחנו בעלי ברית, אין ביכלתנו לקבל לבדנו את הרכב הפרסי, בהיות לנו עמדה כזו אשר תפסנו מתחלה. אבל עד השעה הזאת עמדנו בפניהם בעוז ובגבורה אף על פי שהצרו לנו. ועתה אם לא תשלחו אחרים במקומנו בחזית, דעו, אנחנו נעזוב את החזית“. הוא הודיע להם אפוא את הדברים האלה ופאבסניאס שאל בין היוונים, אם אי־אילו אנשים רוצים מרצונם ללכת אל המקום ההוא ולתפוס את עמדות המגרים. כשלא רצו אחרים קבלו על עצמם האתונאים ומהאתונאים שלש מאות המעולים ועליהם פקד אולימפידורוס בן לִמְפון.

22. אלה היו אשר קבלו על עצמם ואשר לפני שאר היוונים הנוכחים עברו לאֶרִיִּתְרִי ולקחו אתם גם את הקשתים. הם נלחמו ביניהם איזה זמן, לבסוף נסתיים הקרב באופן כזה: בעת שהרכב השתער לגדודיו התקדם לפני כולם סוסו של מְסִיסְטִיוֹס ונפגע במתניו מחץ, מתוך כאב הזדקף ישר והשליך את מסיסטיוס. על הנופל התנפלו מיד האתונאים. הם לקחו את סוסו ואותו הרגו כשהוא עומד על נפשו, מה שבתחלה לא עלה בידם. יען ככה היה מזוין: מתחת למדיו היה שריון קשקשים של זהב ועל השריון היה לבוש מעיל תכלת. בהכותם על השריון לא עשו לו מאומה, עד אשר הרגיש אחד בנעשה והכהו לתוך עינו. ככה אפוא נפל ומת. המאורע הזה נעלם מעיני שאר הרוכבים, כי לא ראו אותו נופל מעל הסוס ולא את מותו ובחזרתם ומנוסתם לא נודע להם מה קרה. כאשר עמדו הרגישו בהעדרו כי לא היה איש שיסדר אותם. ובהודע להם הנעשה, עודדו את עצמם והמריצו את הסוסים כולם אולי יעלה בידם לקחת אתם את המת.

23. בראות האתונאים שהם אינם מתקרבים יותר לגדודיהם כי אם כולם כאחד, קראו לעזרה את שאר הצבא. בעת שבה מהר לעזרה כל צבא הרגלים, באותו הזמן התחולל קרב קשה בגלל המת. כל עוד שהיו שלש המאות לבדם היתה ידם על התחזית ועזבו את המת; אבל כאשר בא ההמון לעזרתם, לא יכלו הרוכבים להחזיק מעמד ולהוציא את המת. כי אם גוסף לזה הפסידו עוד רוכבים. הם התרחקו כשני ריסים בערך ותתיעצו מה עליהם לעשות ונראה להם בהיותם בלי מפקד לשוב אל מרדוניוס.

24. בבוא הרכב אל המחנה עשו אֶבֶל כבד למסיסטיוס הצבא כולו ומרדוניוס; הם גזזו להם את שערות ראשם גם לסוסים גם לבחמות משא¹

1 המנהג הזה לשתף את הבהמה בצער בני האדם נזכר גם יונה ג' ז': „ויועק ויאמר

ומלאו הכל בזעקת שבר. יען ההד עבר דרך בויאוסיה כולה על כי אבדו איש אשר היה הנכבד אחרי מרדוניוס אצל הפרסים ואצל המלך.

25. הברברים כבדו אפוא לפי מנהגם את מסיסטיוס אחרי מותו, והיוונים כאשר עמדו בפני הרכב המשתער וגם הכו אותם אחור, התעודדו הרבה יותר. הדבר הראשון אשר עשו, הם שמו את המת לתוך עגלה והעבירוהו לאורך החזית. המת היה ראוי להיות מוצג לראיה בגלל גדלו ויופיו. ובגלל הדברים האלה עשו את הדבר. הם יצאו מהחזית והלכו להסתכל במסיסטיוס. אחרי כן החליטו לרדת לעבר פֶּלְטִיָּה ולהתקרב יען כי הסביבה של פלטיה נראתה להם יותר מוכשרת לתקוע בה את המחנה מאשר על יד אֶרִיתְרִי, גם בנוגע לדברים אחרים וביחוד גם בגלל המים הטובים יותר. לסביבה הזאת אפוא ולמעין גֶּרְנִפִּיה הנמצא בסביבה זו החליטו ללכת, להסתדר ולתקוע את המחנה. הם לקחו את נשקם בידם והלכו דרך מורד הקיתירון בעברם על פני הִיסְיָה לתוך ארץ פלטיה; אחרי הגיעם הסתדרו לעמיהם בקרבת המעין גֶּרְנִפִּיה ומקדש ההרוס אֶנְדְּרוֹקְרֶטְס על גבעות לא גבוהים וארץ מישור.

26. כאשר העמדה המערכה במקום הזה קם ריב דברים חריף בין הטגיאים והאתונאים. יען שניהם חשבו לצודק לתפוס את האגף האחד¹ והזכירו את מעשיהם גם החדשים וגם הקדומים. תחלה אמרו הטגיאים את הדברים האלה: "בכל הזמנים נמצאנו אנחנו בין בעלי הברית כולם כדאים למערכה הזאת עד כמה יציאות למלחמה משותפות היו לפלופוניסיים בזמן הקדום ובזמן החדש מזמן שהוא שנסו ההירקלידים אחרי מות אֶבְרִיקְטָאבס² לשוב לתוך הפלופוניסוס; בימים ההם השגנו את הדבר בשביל מעשה זה: כאשר יצאנו אל האיסתמוס יחד עם האחיים והיוונים אשר ישבו בימים ההם בפלופוניסוס³, נחנו מול השבים, אז, כפי השמועה, הכריזו הִילֹס⁴ שאין מן הצורך שצבא אחד יסכן את עצמו בהלחמו עם הצבא השני, האיש אשר הם עצמם יבחרו בו כגבור מתוך מחנה הפלופוניסיים, האיש הזה ילחם אתו יחידי בתנאים ידועים. לפלופוניסיים נראה הדבר ראוי להעשות ובאו בשבועה על התנאי, שאם הִילֹס ינצח את מנהיג הפלופוניסיים, ישובו ההירקלידים לנחלת אבותם, ואם ינוצח ילכו להם ההירקלידים ויוליכו מפה את צבאם ובמשך מאה שנה לא ינסו לשוב

בנינוה, מטעם המלך וגדוליו לאמר: האדם והבהמה, הבקר והצאן, אל יעצמו מאומה, אל ירעו ומים אל ישחו. ויתכסו שקים האדם והבהמה..."

1 השמאלי. את האגף הימיני תפסו השפרטים כזכות שאין חולקים עליה.

2 הוא נפל בידי הִילֹס.

3 היוונים ישבו אז על החוף הצפוני של הפלופוניסוס (I 146 VII 94).

4 בנו של הירקלס וראש בית ההירקלידים.

אל הפלומוניסוס. והנה נבחר מבין בעלי הברית כולם בהסכמתו אֶתְמוֹס בן אֶאֱרוֹפּוֹס בן פִּינְאָוס, שהיה המצביא והמלך שלנו, וגם נצח וגם המית את הילוס. בעד המעשה הזה הגיעו לנו מהפלומוניסיים של הימים ההם גם תשורות גדולות אחרות שהם בידנו תמיד, וביחוד שאנחנו ננהיג את האגף השמאלי כשנצא ביחד למלחמה. לכם, לקדימוניים, לא נתנגד, כי אם נותנים אנחנו לכם לבחור, איזה אגף אתם רוצים לנהוג; השני, אומרים אנחנו, מגיע לנו להנהיג כמו בזמן הקודם. גם מלבד המעשה הזה שספרנו כדאים אנחנו יותר מהאתונאים שהחזית הזאת תהיה בידנו. יען קרבות רבים וגם מפוארים נלחמנו אתכם, אנשים שפרטים, רבים גם עם אחרים. אם כן מן הראוי שהאגף השני יהיה לנו ולא לאתונאים. יען כי הם לא עשו מעשים כמונו לא בזמן החדש ולא בזמן הקדום.

27. הם דברו אפוא ככה והאתונאים השיבו להם את הדברים האלה: „לדעתנו התאספנו לאספה לשם קרב עם הברברים ולא לשם דבורים. מאחרי שהטגיאי ספר ותאר מעשים קדומים וחדשים, העלילות המצוינות שעוללו במשך כל הזמן, נאלצים אנחנו לגלות לפניכם, משום מה מגיע לנו מאבותינו להיות תמיד הראשונים לפני הארקדים. את ההירקלידים, אשר אלה מספרים עליהם שהרגו את מנהיגם על האיסתמוס. את אלה אספנו אלינו אנחנו לבדנו, כאשר גורשו מאת כל היוונים שבאו אליהם בנוסם מפני העבדות על ידי המִיִּקִּיִּים ושבנו את יהירותו של אֶרִיסְתֶּאבס, אחרי שנצחנו יחד עם הללו בקרב על היושבים בימים ההם בפלומוניסוס¹. שנית, כאשר הארגיוים אשר יצאו למלחמה עם פּוֹלִינִיקָס על תִּיִּבִי, גמרו את חייהם ושכבו בלתי קבורים, נלחמנו עם הַקִּרְנִיִּים², הוצאנו את המתים וקברנום בארצנו באלאבסיס³. לנו גם מעשה מפואר נגד האמונות אשר פעם התפרצו מהנהר תְּרִמּוֹדוֹן⁴ לתוך ארץ אטיקה גם בסבלות על יד סְרוֹזִיָּה לא נחשלו מאחרי האחרים. אכן, אין שום תועלת להזכיר את המעשים האלה, יען האנשים שהיו אז מצוינים, יכולים להיות נופלים מהם היום, ואלה שהיו אז גרועים, יכולים להיות היום יותר טובים. די אפוא עתה בדבר מעשים קדומים. אבל אם אין לנו להראות על שום דבר אחר, אמנם יש לנו מעשים רבים ומפוארים כמו לשאר היוונים, בגלל המעשה על יד מִתְתֹן כדאים אנחנו לקבל את הכבוד הזה ואחרים בגלל זה, יען כי אנחנו

1 ההירקלידים והאתונאים נצחו על אֶבְרִיסְטאבס על יד הסלע הסקירוני (VIII 71).

2 התיבים.

3 פה הראו זמן רב את קברותיהם.

4 על אודות הנהר תרמודון ראה IV 86. לפי האגדה חטף תֶּאֱסֶאבס את מלכת האמונות.

בגלל המעשה הזה עלו על אטיקה ונצחו בקרבת אחווא.

לבדנו בין היוונים נלחמנו היחידים עם הפרסי ואחרי שהעזנו מעשה גדול כזה גמרנוהו ונצחנו על ארבעים וששה עמים¹. האם אין הצדק אתנו לקבל את החזית הזאת בעד המעשה הזה בלבד? אולם לא יאה במצב כזה לריב בגלל חזית, מוכנים אנחנו לשמוע בקולכם, לקדימוניים, במקום שנראה לכם מתאים יותר להעמיד אותנו ונגד מי שהוא, יען בכל מקום שנעמוד ננסה להיות מוכשרים. הוליכו אותנו ונלך אחריכם².

28. אלה ענו אפוא את הדברים האלה וכל צבא הלקדימוניים קרא בקול שהאתונאים יותר כדאים לקבל את האגף מהארקדים. ככה קבלוהו האתונאים ועלו על הסגיאים.

אחרי כן הסתדרו היוונים בסדר זה, הן אלה שנתוספו אליהם, והן אלה שבאו מתחלה: את האגף הימיני תפסו עשרת אלפים הלקדימוניים; מאלה עזרו לחמשת האלפים שהיו שפרטים³, חמשה ושלושים אלף קלי נשק מההלויטים, שבעה שבעה הקפקדו לכל אחד ואחד. השפרטים דרשו שיעמידו על ידם את הטגיאיים גם בגלל כבודם וגם בגלל גבורתם. מהם היו כבדי נשק אלף וחמש מאות. אחרי אלה עמדו חמשת אלפים קוריתיים, הם בקשו מאת פאבסניאס ששלש מאות הפוטידיים הנוכחים, אלה מקפליני, יעמדו על ידם. סמוכים לאלה עמדו שש מאות ארקדים אורחומניים, על ידם שלשת אלפים סיקיוניים. אחרי אלה באו שמונה מאות אפינדאבריים; על יד אלה התיצבו אלף טרויזניניים, על יד הטרויזניניים מאתים לפריאטיים, על ידם ארבע מאות מינקינים וטירינתיים ועל ידם התיצבו אלף פליאטיים; על יד אלה עמדו שלש מאות הרמיונים על יד ההרמיונים עמדו שש מאות ארקטריים⁴ וסטיריים. אחריהם ארבע מאות חלקידיים, אחריהם חמש מאות אמפריקיוטים. אחרי אלה עמדו שמונה מאות לאבקדיים ואנקטוריים, אחרי אלה באו מאתים פליים מקפליני; אחרי אלה הסתדרו חמש מאות איגיניטים, אחריהם עמדו שלשת אלפים מגרים, על ידם באו שש מאות פלטיים, האחרונים וגם הראשונים⁵ הסתדרו האתונאים, שמונת אלפים, ותפסו את האגף השמאלי; עליהם פקד אריסטידס בן ליסימכוס.

29. אלה, זולת השבעה שהפקדו לכל אחד מהשפרטים, היו כבדי נשק, מספר כולם היה שמונה ושלושים אלף ושבע מאות. כל כבדי הנשק שהיו

1 אם תספור את שמות העמים בצבא כסרכסט יעלה לך המספר הזה (VII 60-80). הם יצאו מהנחה שבצבא דריוש היה אותו המספר של העמים.

2 חמשת האלפים האחרים היו פרויקים.

3 אם כן לא כולם הובלו לשוין (VI 119).

4 כשמונים מקצה האגף השמאלי.

נאספים נגד הברבר היו במספר זה, המון קלי הנשק היה זה: במערכת השפרטים היו חמשה ושלשים אלף, יען היו שבעה על איש ואיש ומאלה היו כל אחד ואחד מזוינים למלחמה; קלי הנשק של שאר הלקדימוניים והיוונים, יען היה אחד על כל איש ואיש, היו ארבעה ושלשים אלף וחמש מאות¹. ההמון קלי הנשק כולם יוצאי מלחמה היה תשעה וששים אלף וחמש מאות.

30. מספר הצבא היווני כולו שהתאסף לפלטיה יחד עם כבדי הנשק וקלי הנשק יוצאי מלחמה היו מאה ועשרה אלף פחות אלף ושמונה מאות איש. אבל יחד עם התספיים הנוכחים נשלמו מאה ועשרה האלף. יען היו במחנה גם מהתספיים אלה שנשארו במספר אלף ושמונה מאות; נשק כבד² לא היה להם. 31. והנה אלה העמדו על יד הָאֶסּוּפּוֹס וחנו במחנה; הברברים אשר עם מרדוניוס כאשר הפסיקו מלהתאבל על מְסִיִּסְיוֹס ושמעו שהיוונים נמצאים בפלטיה, יצאו גם הם אל האסופוס הזורם בְּמָקוֹם הַזֶּה. אחרי הגיעם העמדו על ידי מרדוניוס ככה: נוכח הלקדימוניים העמיד את הפרסים. ויען כי עלו הפרסים בהמונם הרבה³, נערכו בשורות רבות והשתרעו עד הטגיאים. הוא ערך את המערכה ככה: הוא בחר כל איש גבור ביניהם והעמידו נוכח הלקדימוניים, את החלש מהם סדר נוכח הטגיאים. את זה עשה על פי עצת התיבים והוראתם, סמוך לפרסים ערך את המדים; אלה השתערו מול הקורינתיים והפּוֹטִיִּידִים והאורחומניים. סמוך למדים ערך את הֶקְטֵרִיִּים. אלה השתרעו נוכח הָאֶפִּידֶאֲבֵרִיִּים והֶטִירִיִּינִים והֶלְפִּירִיִּאֵסִים והֶטִירִיִּנִתִּיִּים והֶמִּיקִינִים והֶפִּלִּיאֵסִים. אחרי המדים העמיד את ההודים. אלה השתרעו נוכח ההרמיונים והֶאֶרְטִיִּים והֶסְטִירִיִּים והֶחֱלִיקִידִים. סמוך להודים ערך את הֶסְקִים, אשר השתרעו נוכח הָאֶמְפִּרִּקִּים והֶאֶנְקִטִּרִּים והֶלֶאֲבִקִּידִים והֶפִּלִּאִים והֶאֶגִּיגִיטִים. סמוך לֶסְקִים ערך נוכח האתונאים והֶפִּלִּטִים והֶמֶגֶרִים את הֶבּוּיאִוִּטִים ואת הֶלֹקִרִים ואת הֶמִּילִים ואת הֶתֶסֶלִים ואת אלף הפֹּלִקים⁴. כי לא כל הפֹּלִקים נטו אחרי המדים כי אם חלק מהם חזקו גם את מצב היוונים, בהיותם סגורים על יד הפרנסוס שדדו משם ולקחו שבי מצבא מרדוניוס והיוונים אשר אתו. הוא ערך במערכה גם את המקדונים ואת אלה אשר התנחלו בתסליה נוכח האתונאים.

32. אלה הם העמים המפורסמים שנערכו במערכה על ידי מרדוניוס והיו החשובים והנכבדים. ביניהם היו מעורבים גם אנשים מעמים אחרים.

1 יש כאן כנראה טעות בחשבון. יען אם מפחיתים מהמספר הכללי של כבדי הנשק 38700

את 5000 השפרטים כבדי הנשק נשארים 33700, אם כן היו גם קלי הנשק במספר הזה ולא 34700.

2 מגן ורומח.

3 על היוונים.

4 ראה IX 17.

מפריגים ומיסיים ותנקים ופילונים ומאחרים, בהם גם מאיתולופים ומצרים, אלה הנקראים תרמוטיפיים וקלסריים¹, בעלי חרבות קצרות, שהם לבדם בין המצרים יוצאי מלחמה. את אלה הוריד מהאניות עוד בהיותו בפלירון. כי הם היו חילי האניות; יען המצרים לא נספחו לחיל הרגלים אשר בא עם כסרכס לאתונא. מספר הברברים היה שלש מאות אלף, כפי שאמרתי קודם לכן², של היוונים בעלי ברית של מרדוניוס בלתי ידוע לשום איש, כי לא התפקדו, לפי אומדנה משער אני, שהתאספו כחמשים אלף. אלה היו הרגלים במערכה, הרכב העמד לחוד.

33. ובכן כאשר נערכו כולם במערכה לעמיהם ולגדודיהם, למחרת היום הקריבו שניהם במקום הזה קרבנות. בעד היוונים היה המקריב טיסקמוס בן אנטילוכוס. יען האיש הזה הלך עם הצבא הזה כחווה. הוא היה טאליס ומוצאו מהאיאמידים³ והלקדימוניים עשוהו לאורח שלהם. כי כאשר שאל טיסקמוס בדלפוי את האורקולוס בדבר בנים, ענתה הפיתיה שהוא ינחל נצחון בחמשת הקרבות הגדולים. ויען לא ירד לסוף דעתו של החזון התמסר להתעמל בקוותו לנחול נצחונות בהתחרויות. הוא התאמן בהתחרות החמשה⁴ וחסרה לו ההתאבקות לבד לנצח באולימפיה, כשבא להתחרות עם האיארונימוס מאנדרוס. כאשר נוכחו הלקדימוניים שכוונת החזון בנוגע לטיסמנוס אינה לקרבות בהתחרויות כי אם במלחמות, נסו לפתות בשכר את טיסמנוס שיַעשה יחד עם המלכים מההיקרקלידים מנהיג במלחמות. בראותו מה חשוב לשפרטים לרכוש אותו לידיד, בהוכחו זאת רם לבבו והגיד להם, שאם יעשוהו לאורח אצלם בעל כל הזכויות, יעשה זאת, בעד שכר אחר לא. תחלה היו השפרטים נרגזים בשמעם זאת והרפו לגמרי מדרישתם, לבסוף, כאשר הבהילם פחד גדול מפני הצבא הפרסי הגדול הזה, קראו לו והסכימו. בהכירו שהם שנו את דעתם אמר שגם ככה אינם מספיקים לו התנאים האלה לבד, אלא שגם אחיו היגיאס יעשה לאורח בשפרטה באותם התנאים כמו שהוא עצמו נעשה.

34. בדברו את הדברים האלה חקה את מלמפוס⁵, עד כמה שיש להשוות את הדרישה לממלכה לזו לאורחות. כי כאשר השתגעו הנשים באַרגוס והארגיונים קראו למלמפוס מפילוס שירפא בעד שכר את נשותיהם מהמחלה,

1 על אורותם ראה II 164.

2 ראה VIII 113.

3 משפחת כהנים וקוסמים ידועה באולימפיה. ראה V 44.

4 התחרות בקפיצה, ריצה, זריקת הדיסקוס, החנית והתאבקות. בארבע התחרויות נצח, רק

בהתאבקות נחל מפלה ולא קבל את פרס הנצחון.

5 על אודותיו ראה II 49.

דרש בשכרו את חצי הממלכה. הארגיונים לא קבלו זאת והלכו להם, וכאשר השתגעו נשים יותר, אמרו עתה להסכים למה שהציע מלמפוס והלכו לתת לו מה שדרש. והוא בראותו שהם שנו את דעתם הגדיל לדרוש ואמר, שאם לא יתנו גם לאחיו בִּיאָס את שליש הממלכה, לא יעשה מה שהם רוצים. הארגיונים שנמצאו במצוקה הסכימו גם לזאת.

35. ככה גם השפרטים, יען זקוקים היו מאד לְטִיסְמָנוס ותרנו לו הכל. אחרי שותרו לו השפרטים גם זאת, עזר להם כחווה טיסמנוס מְאֵלִים שנעשה לשפרטי לנחול נצחון בחמשת הקרבות הגדולים ביותר. אלה לבד נעשו בין כל בני האדם אורחים בשפרטה. חמשת הקרבות הם אלה: האחד והוא הראשון זה על יד פלטיה, אחרי כן זה על יד טַגְיָא נגד הַטְגִיָאִים והארגיונים, אחר כך זה בארץ הַדִּיפִיִּים נגד הארקדים כולם זולת הַמְנִיִּיִּים, אחר כך זה עם הַמְסִיִּיִּים על יד אֵיתוֹמִי, האחרון זה על יד טַגְגֶּרָה נגד האתונאים והארגיונים¹; זה היה האחרון שנלחם מחמשת הקרבות.

36. טיסמנוס זה, אשר השפרטים הוליכוהו אתם, חזה אפוא בימים ההם על יד פלטיה. ליוונים עלו הקרבנות יפה אם יגינו על עצמם, לא יעברו את האסופוס ולא יתחילו את הקרב.

37. למרדוניוס המשתוקק להתחיל את הקרב לא עלו הקרבנות יפה, גם לו עלו יפה אם יגן על עצמו. כי גם הוא השתמש בקרבנות כדרך היוונים; כחווה היה לו הִיִּגִיסִיִּסְטֶרְטוֹס, איש אֵלִי ויהיה הנכבד בין הַטְלִיאִידִים²; לפני המאורעות האלה תפשוהו השפרטים ואסרוהו להוציאו להורג, יען סבלו על ידו מעשי זדון רבים. בהמצאו בצרה הזאת, כאשר התאזר כח בעד נפשו ועמד לסבול לפני מותו יסורים רבים, עשה מעשה לא יָאֵמֵן כי יסופר. יען בהיותו קשור בסד בברזל, אחז באיזה ברזל שהיה מחובר שם ובצע את המעשה הגברי בין כל בני אדם שאנחנו יודעים. בשקלו בדעתו איך יחלץ את שאר הרגל, כרת את פס הרגל שלי. אחרי עשותו זאת, יען היה נשמר על ידי שומרים, חתר בקיר והתחמק לסגיאה, בלכתו בלילות, בימים הסתתר והתעכב ביערות, עד שאף-על-פי שהלקדימוניים חפשו אחריו בכל מקום, היה בלילה השלישי בטגיאה, והללו³ תמהו על העו, בראותם את חצי הרגל החתוך מונה, ואותו אי אפשר למצוא. אז נמלט אפוא מהלקדימוניים באופן זה וברח לסגיאה שלא היה בעת ההיא שלום בינה ובין הלקדימוניים. אחרי שהבריא ועשה לו רגל

1 משני הקרבנות, השני והשלישי, לא נמסרו סרטים, הרביעי היא המלחמה השלישית עם הַמְסִיִּיִּים מסביב לעיר הבבורה איתומי 465–455, הקרב על יד טגגרה היה בשנת 457.

2 על אודות משפחת הקוסמים הַטְלִיאִידִים ראה VIII 27.

3 השפרטים.

מעץ יצא בגלוי כאויב הלקדימוניים. אולם לבסוף לא עלתה לו יפה האיבה ללקדימוניים. יען הוא נתפס בידם כשהוא חווה בזקינתו¹ והומת.

38. והנה מותו של הִיגִיִּיסְטִיטוֹס קרה אמנם אחרי המאורעות על יד פְּלִטְיָה, אבל אז על יד הָאֶסּוּפּוֹס שכור מאת מרדוניוס בעד שכר לא מעט הקריב קרבנות והיה שקוד עליהם גם מתוך שנאה ללקדימוניים גם מתוך תאות הבצע. כאשר הקרבנות לא עלו יפה להלחם בקרב לא לפרסים עצמם ולא ליוונים שהיו אתם—גם לאלה היה חווה מיוחד, הִיפּוֹמֶכּוֹס, איש לָאֶבְקֶדִי² — והיוונים נהרו ובאו ונתרבו יותר ויותר, יעץ טִימִיגֶנִידֶס בן הֶרְפִּיס איש תִּיבִי למרדוניוס לשמור על מוצאות הקיתירון באמרו, שהיוונים נוהרים ובאים תמיד יום יום ושיתפוס רבים.

39. שמונה ימים עברו כבר כשהם חונים אלה מול אלה עד שזה יעץ למרדוניוס את העצה הזאת. הוא הכיר שהעצה טובה וכאשר בא הלילה שלח את הרכב אל מוצאות הקיתירון המוליכות לעבר פלטיה ואשר הבויאוטים קוראים אותם „שלושת הראשים“, האתונאים—„ראשי האלונים“. הרוכבים השלוחים לא באו לשוא, יען לקחו חמש מאות בהמות משא שירדו לתוך המישור והוליכו בר מהפלופוניסוס לתוך המחנה ואת האנשים אשר הלכו עם הצמדים, בתפושם את השלל הזה רצחו הפרסים בלי רחמים ולא חסו לא על בהמות המשא ולא על האנשים. כאשר היו רוויי דם הקיפו את הנשואים והובילו אל מרדוניוס אל המחנה.

40. אחרי המעשה הזה עברו עוד יומים ואחד משניהם לא רצה להתחיל את הקרב. יען עד האסופוס התקדמו הברברים כדי להתגרות ביוונים אבל אחד משניהם לא עבר אותו. בכל זאת הציק הרכב של מרדוניוס תמיד ליוונים והדריך את מנוחתם. יען התיבים שנטו אחרי המדים בכל נפשם השתתפו ברצון רב במלחמה והיו תמיד המדריכים עד הקרב, מהקרב והלאה היו פרסים ומדים שבאו במקומם והראו מעשי גבורה.

41. במשך עשרת הימים לא קרה יותר דבר; כאשר עבר היום האחד עשר משעה שהם חונים אלה מול אלה על יד פלטיה, והיוונים נתרבו יותר ויותר וחרה למרדוניוס הבטלה, נפגשו עתה למועצה מרדוניוס בן גוֹפְּרִיאֶס ואֶרְטֶבּוֹזוֹס בן פְּרִנְקֶס, אחד מהפרסים המעטים שהיו חשובים בעיני כסרכסס. בהתיעצם היו הדעות האלה, זו של אֶרְטֶבּוֹזוֹס, שעל הצבא כולו לקום עד מהרה ולהכנס לתוך חומות תִּיבִי שלתוכה הובא בשבילם הרבה בר ומספוא לבהמות משא ובעת שבתם במנוחה להשיג את מבוקשם בעשותם כדבר הזה: בידם

1 אחד מהאיים היוניים.

2 לָאֶבְקֶס, אי בין האיים היוניים.

הרבה זהב טבוע, הרבה גם בלתי טבוע, גם הרבה כסף וכלי שתייה; את אלה ישלחו מבלי לקמץ בין היוונים, מבין היוונים ביחוד לאלה העומדים בראש הערים, ועד מהרה יוותרו על החרות ולא יסכנו את עצמם להתנגח. דעתו היתה אפוא כזו של הַתִּיבִּים¹, כי גם הוא ראה מראש יותר טוב את המתרחש לבוא, אבל זו של מרדוניוס היתה יותר נמרצה, אבל גם יותר פזיזה ובשום אופן לא ותרנית. כי הוא הביע את דעתו שצבאו עולה על זה של היוונים, שצריכים להתנגח עד מהרה ולא לשבת עוד ולהביט שמספר הנאספים יגדל ויתרבה, לא לשים לב לקרבנותיו של הֵיגִיסְקֶרְטֹס ולא להשתמש בכח², אלא לפי מנהג הפרסים להתחיל בקרב.

42. ויען כי הוא הביע את דעתו באופן כזה, לא דבר איש נגדו עד שגברה דעתו. כי המפקדה העליונה על הצבא ניתנה לו מאת המלך, לא לאֶרְטַבּוֹזֹס. הוא שלח לקרוא את קציני הגדודים ואת מצביאי היוונים שהיו אתו ושאל, אם הם יודעים איזו חזון בנוגע לפרסים שהם יִשְׁמְדוּ בתוך יון. הקרואים שתקו, חלק מהם כי לא ידעו את האורקולום, חלק אמנם ידעו אבל חשבו שמסוכן לדבר, ויאמר מרדוניוס עצמו: „ובכן מאחרי שאתם או שאינכם יודעים דבר או שאינכם מעיזים לדבר, אִמַר אני שאני יודע את הענין היטב. יש חזון³ שלפיהו על הפרסים לבוא ליון, לבזז את המקדש בדלפוי ואחרי המשסה להִשְׁמַד כולם. ויען כי אנחנו יודעים זאת היטב לא נלך אל המקדש הזה ולא ננסה לשטותו ומסכה זו לא נשמד. ולכן שמחו, אתם שלבכם טוב עם הפרסים, שאנחנו נחגבר על היוונים“. אחרי דברו אליהם את הדברים האלה, הודיע להם שנית, להתכונן ולהכין הכל, יען כי מחר כאור היום תהיה ההתנגשות.

43. האורקולום הזה, שמרדוניוס אמר שהוא מכוון לפרסים, יודע אני שנעשה נגד האֵילִירִיִּים וצבא הָאֶנְחֶלָאִים⁴ ולא נגד הפרסים. אבל דברי בָּקִיס⁵ מחוברים בנוגע לקרב הזה:

על גדות דשא הַתְּרִמּוֹדוֹן וְאַסּוֹפּוֹס
אספת היוונים ותרועת הברברים,
פה רבים יפלו נגד לָתִיסִים⁶ והגורל

1 ראה IX 2.

2 להשיג קרבנות רצויים לקרב, על ידי שמקריבים וחוזרים ומקריבים קרבנות חרשים עד

שהסימנים עולים יפה.

3 השהו IX 16.

4 עם מייתי באיליריה, ראה V 61.

5 על אודותיו VIII 20.

6 אחת משלש הניקמפות האורגות את מחיל חייו של בן האדם.

מהמדים נושאי קשת, בבוא היום המזומן.

יודע אני שהדברים האלה ואחרים דומים לאלה של מוסיוס¹ מכוונים לפרסים. הנהר תרמודון זורם בין טנגרה וגליס.

44. אחרי השאלה בדבר האורקולאות והנאום מצד מרדוניוס בא הלילה והוקמו המשמרות וכאשר היתה שעה מאוחרת בלילה והיה נראה שתנומה התפשטה במחנה ורוב האנשים ישנים, בשעה זו התקרב אל משמרות האתונאים על סוסו אלכסנדר² בן אמיננטס, מצביא ומלך המקדונים ודרש לבוא בדברים עם המצביאים, מהשומרים נשארו רובם על המקום, חלק מהרו אל המצביאים ובבואם אמרו, שאיש בא על סוסו ממחנה המדים ולא גלה להם מלה, כי אם קרא את המצביאים בשמותם ואמר שהוא רוצה לבוא אתם בדברים.

45. אלה, כשאך שמעו את הדבר, הלכו מיד אחרי השומרים. בבואם דבר אליהם אלכסנדר את הדברים האלה: „אנשים אתונאים, את הדברים האלה מוסר אני לכם לפקדון ואני אוסר עליכם לאמרם למי שהוא אחר מאשר לפאבסניאס, שלא תביאו גם עלי כליה. כי לא הייתי מדבר, לו לא הייתי דואג מאד ליון כולה. אני עצמי לפי מקורי יוני הנני³ ולא הייתי רוצה לראות במקום יון חפשית, משועבדה. והנה אומר אני שלמרדוניוס ולצבא מן הגמנע שעלו להם הקרבנות לפי רציונם, לולא זאת הייתם נלחמים מזמן. עתה החליט שלא לשים לב לקרבנות ועם אור הבוקר לערוך את הקרב. יען לפי דעתי מפחד הוא מן תתקבצו יותר ויותר. אם כן התכוונו. אבל אם מרדוניוס ידחה את הקרב ולא יעשהו השארו על מקומכם, יען נשארו להם מזון לימים אחדים. אם תגמר לכם המלחמה הזאת כרצונכם, עליכם לזכור גם אותי בנוגע לשחרור, אשר לטובת היוונים בצעתי ברצון מעשה מסוכן כזה, כי רציתי לגלות לכם את מזימת מרדוניוס, למען לא יתנפלו עליכם הברברים כשאינכם מחכים להם. אני אלכסנדר המקדוני.” אחרי דברו את הדברים האלה שב אל המחנה ואל מקומו במערכה.

46. מצביאי האתונאים הלכו אל האגף הימיני ואמרו לפאבסניאס מה ששמעו מפי אלכסנדר, וזה, שנפלה עליו אימת הפרסים לרגלי הידיעה הזאת, אמר את הדברים האלה: „מאחרי שעם השחר יהיה הקרב, עליכם האתונאים להתיצב מול הפרסים ואנחנו מול הבויאוטים והיוונים הנערכים למולכם, מטעם זה: אתם הכרתם את המדים ואת דרכם בקרב בהלחמכם במרתון. אנחנו חסרי נסיון ובלתי מנוסים באנשים הללו, כי איש מהשפרטים לא התמחה במדים⁴.

1 על אודות מוסיוס VIII 20.

2 על אודותיו V 19. 21. VIII 136.

3 חשון V 22: „על זה הוכיח אלכסנדר שהוא ארגיוי ועתה הוכר כיווני.”

4 מהשפרטים שנלחמו עם הפרסים על יד תרמופילי לא נשאר איש.

אבל יודעים אנחנו היטב את הבויאוטים והתסלים. לכן עליכם לקחת את הנשק וללכת אל האגף הזה ואנחנו אל השמאלי". על זה אמרו האתונאים את הדברים האלה: „גם לנו מהתחלה, כראותנו את הפרסים נערכים למולכם, עלה על דעתנו לאמר את הדבר אשר אתם הקדמתם להציע לנו, אבל חוששנו פן לא יהיו דברינו לכם לרצון. ויען כי אתם הזכרתם את הענין, נעימים גם לנו דברכם ונכונים אנחנו לעשות את הדבר".

47. וכאשר היה טוב הדבר בעיני שניהם, כשהופיע השחר החליפו את המערכות. הבויאוטים הרגישו בנעשה והודיעו למרדוניוס. וזה, אחרי שמעו, נסה גם הוא להחליף את העמדות בהעבירו את הפרסים מול הלקדימוניים. כאשר הרגיש פאבסניאס בהולך ונעשה והכיר שלא נשאר הענין נסתר, הוליך חזרה את השפרטים אל האגף הימיני, כמו כן מרדוניוס אל השמאלי.

48. אחרי שהעמדו במערכה הקודמת שלח מרדוניוס כורז אל השפרטים ויאמר את הדברים האלה: „אנשי הארץ הזאת אומרים עליכם שאתם אנשים גבורים ומתפללים שאינכם בורחים מפני מלחמה ואינכם עוזבים את המערכה, כי אם נשארים ומכריתים את האויבים או בעצמכם נכרתים¹. והנה אין שום אמת בדבורים האלה. יען טרם התנגחתם והגעתם שתהיה יד איש באחיו וכבר ראינו אתכם בורחים ועוזבים את המערכה ונתתם לאתונאים לעשות את הנסיון ואת עצמכם העמדתם מול עבדינו. זה כלל וכלל לא מעשה אנשים גבורים, אם כן נתאכזבנו בכם מאד. לפי תהלתכם חכינו שתשלחו אלינו כורז שאתם קוראים אותנו לקרב ושאתם רוצים להתנגח עם הפרסים לבד ואנחנו מוכנים לעשות זאת אבל מצאנו שלא אמרתם לנו כדבר הזה, אלא להיפך, מתחבאים. ועתה מאחרי שאתם לא הייתם הראשונים בהצעה זו, נהיה אנחנו הראשונים. מדוע אפוא לא תלחמו אתם בעד היוונים, מאחרי שאתם מפורסמים כגבורים, בעד הברברים אנחנו, שוה בשוה במספר? ואם נראה שגם על האחרים להתנגח, יתנגחו אלה אחר כך לעתיד לבוא. ואם אינכם חושבים ככה, כי אם מספיק אתנו לבדנו, גלחם בקרב מכריע. מי משנינו ינצח, אלה ינצחו בעד הצבא כולו".

49. אחרי דברו את הדברים האלה וחכה שעה, כאשר איש לא ענה לו מלה, שב חזרה ובבואו הודיע למרדוניוס את אשר קרה. הוא נעשה שמח מאד וצהל על הנצחון התפל² ושלח את הרכב נגד היוונים. כאשר התקרבו הרוכבים הויקו לכל הצבא היווני בורקם את חניתותיהם ובזיורם את חציהם כי היו קשתים רוכבים וקשה היה להתקרב אליהם. את המעין גִּרְגִּמְקָה אשר ממנו שאב כל הצבא היווני מים, הדליחו וסתמו. היו אמנם ערוכים על יד המעין

1 השוה לזה דברי דימרטוס VII 101—104.

2 שאינם מצויים לענות לו.

הלקדימוניים לבדם, לשאר היוונים, כפי מקום עמדתו של כל אחד ואחד, היה המעין יותר רחוק והאסופוס קרוב. אבל בהיותם מרוחקים מהאסופוס, היו הולכים אל המעין, יען אי אפשר היה לשאת מים מן הנהר מפני הרכבים וחציהם. 50. לרגלי המצב הזה שנוצר, יען נגזלו מהצבא המים והרכב מציק לו, מטעם זה ומטעמים אחרים, החאספו מצביאי היוונים והלכו אל פאבסניאס אל האגף הימיני. יען נוסף למצב הזה הטרידו אותם עוד ענינים אחרים, כי לא היתה להם עוד צידה: משרתיים נשלחו אל הפלופוניסוס להביא מזון, עוכבו על ידי הרכב ולא יכלו להגיע אל המחנה.

51. המצביאים התייעצו והחליטו לעבור אל האי אם הפרסים יתנו לעבור את היום הזה ולא יתחילו בקרב. האי הזה רחוק עשרה ריסים מהאסופוס והמעין גרגפיה, אשר על ידו עמד אז המחנה, לפני עיר הפלטיים. האי הזה נמצא אפוא ביבשת: הנהר הזורם מלמעלה מהקיתירון לתוך המישור מתפלג והזרועות רחוקים אחד מהשני כשלשה ריסים ואחרי־כן מתאחדים לתוכו. שמו אוֹאֶרואִי יושבי המקום אומרים שהוא בן 1 האוסופוס. אל המקום הזה החליטו להחליף את מקומם, למען יהיו להם מים בשפע להשתמש בהם וגם הרכבים לא יזיקו להם כמו בהיותם למולם, והחליטו לצאת ממקומם רק בשעה שתהיה האשמורה השניה² בלילה שלא ירגישו בהם הפרסים בצאתם והרכבים לא ילכו אחריהם ויורו בהם. כאשר הגיעו אל המקום הזה אשר האורואי מקיף בזרמו מעל הקיתירון, החליטו עוד באותו לילה לשלוח את חצי המחנה אל הקיתירון בכדי לקבל את המשרתיים אשר הלכו להביא צידה, יען היו סגורים על הקיתירון.

52. אחרי ההחלטה הזאת היו להם במשך כל היום צרות צרורות על ידי הרכב המציק. והנה בנסות היום והרכב הפסיק ונעשה לילה ובאה השעה אשר קבעו לעצמם לצאת, קמו הרוב ועזבו את מקומם מבלי שהיה בדעתם ללכת אל המקום המיועד, כי אם כאשר טלטלו את עצמם, ברחו ברצון מפני הרכב לעבר עיר הפלטיים: בברחם הגיעו אל הִתִּירִיִן³ זה נמצא לפני עיר הפלטיים במרחק עשרים ריסי מהמעין גרגפיה. בבואם הניחו את נשקם⁴ לפני המקדש. 53. ואלה חנו אפוא על יד הִתִּירִיִן, ופאבסניאס בראותו אותם יוצאים מתוך המחנה צוה גם ללקדימוניים לקחת את הנשק וללכת אחרי האחרים

1 במקור כתוב „בת“ יען Vñ005 ביוונית נקבה.

2 האשמורה הראשונה נמשכה מהערב עד חצות לילה, השניה—עד דמדומי שחר, השלישית

—עד הנץ החמה.

3 מקדש האֵלֶה הִיֶּכָה.

4 כלומר עמדו לנוח.

ההולכים לפניהם, בחשבו שהם הולכים אל המקום המדובר ביניהם. והנה שאר המפקדים היו מוכנים לצית לפאבסניאס, אולם אַמוֹמְפֶּרְטוֹס בן פּוֹלִיאָדֶס, מפקד הפלוגה פִּיטְנָה¹, אמר, כי לא ינוס מפני הנכרים ומרצונו לא ימיט חרפה על שפרטה והוא מתפלל לראות את הנעשה, יען לא היה נוכח בשיחה שהיתה קודם לכן. פאבסניאס ואַבְרִיאַנְקֶס הצטערו אמנם מאד שהלז אינו שומע להם, אבל נורא יותר נראה להם בגלל מחשבתו של הלז לעזוב את פלוגת הפִּיטְנִים, כי אם יעזבו אותם ויעשו את המדובר עם היוונים האחרים, יִשְׁמְדוּ, אחרי שִׁעְזְבוּ, אַמוֹמְפֶּרְטוֹס עצמו ואנשים אשר אתו. בהתחשבם בדבר הזה השאירו על מקומו את המחנה הֶלְקוֹנִי ונסו לפתותו שאין עליו לעשות את הדבר הזה. 54. והם דברו אפוא על לב אַמוֹמְפֶּרְטוֹס שהוא לבדו מהלקדימוניים והטיגיאים נשאר, אבל האתונאים עשו ככה: הם נשארו שקטים במקום שנערכו במערכה בירדם היטב את אפי הלקדימונים, שהם חושבים אחרת ומדברים אחרת², וכאשר זו הצבא ממקומו, שלחו רוכב מביניהם, אשר יסתכל אם השפרטים מתכוונים לעזוב את המקום או אם בכלל אינם חושבים ללכת ושישאל את פאבסניאס מה עליהם לעשות.

55. בבוא הכורז אל הלקדימוניים, ראה שהם ערוכים על מקומם ושראשיהם נכנסו בריב. כי כאשר דברו אַבְרִיאַנְקֶס ופאבסניאס על לבו של אמומפרטוס שלא יסכנו את עצמם בהשארם לבדם מבין הלקדימוניים, לא יכלו לפתותו וככה הגיעו לידי ריב וכורז האתונאים מצא אותם על כך. בעת ריבם לקח אמומפרטוס אבן בשתי ידיו ובשימה לרגלי פאבסניאס אמר, באבן זו מצביע הוא שאין לנוס לפני הנכרים, בקראו את הברברים נכרים. אבל זה קראהו משוגע ושאינו שפוי בדעתו ולכורז האתונאים אשר שאלהו מה הוא מצוה, צוה פאבסניאס לאמר להם את אשר קרה ודרש מאת האתונאים שיתקרבו אליהם ויעשו בנוגע לנסיגה את אשר יעשו הם.

56. וזה שב אל האתונאים. אלה התוכחו ביניהם עד שהאיר השחר; במשך העת ההיא התבטל פאבסניאס ויען חשב שאמומפרטוס לא ישאר כששאר הלקדימוניים ילכו מפה, מה שנעשה אחרי כן, נתן את האות והוליד את האחרים כולם בין הגבעות; הלכו אחריהם גם הטיגיאים. האתונאים הלכו ערוכים בכוון אחר מאשר הלקדימוניים, יען אלה התחמקו בין הרמות ורגלי הקיתירון בפחדם מפני הרכב, שמו האתונאים פניהם למטה אל המישור.

57. אמומפרטוס חשב מהתחלה שפאבסניאס לא יעזו לעזוב אותם ועמד על דעתו להשאר על המקום ולא יעזוב את המערכה. אבל כאשר יצאו ראשונה

1 פִּיטְנָה היה שם אחת מחמש $\omega\omega\mu\alpha\iota$ חבלי חציר—שבתוך שפרטה.

2 גם סופרים אחרים מונים בשפרטים את המרה הזאת,

פאבסניאס עם אנשיו והבין שהם משאירים אותם מבלי להתחשב אתם. הוליד את פלוגתו שלקחה את הנשק לאט אל שאר צבא החיל. וזה¹, אחרי דרך של עשרה ריסים חכה לפלוגת אמומפרטוס, כשהוא נח על יד הנהר מולואיס ובמקום הנקרא אַרְגִּיאָפִּיוס; במקום הזה עומד גם מקדש של דימיטר האֵל־אבסינתי. הוא חכה מטעם זה, שאם אמומפרטוס ופלוגתו לא יעזבו את המקום שבו הם ערוכים וישארו בו, יחזור ויבוא לעזרתם. אך הגיעו האנשים אשר עם אמומפרטוס אליהם ורכב הברברים כולו התנפל עליהם. יען הרכב עשה כמו שהיתה דרכם לעשות תמיד, מדי ראו את המקום פנוי אשר בו היוונים ערוכים בימים הקודמים הריצו את סוסיהם תמיד קדימה ואך השיגום התנפלו עליהם.

58. כאשר שמע מרדוניוס שהיוונים הלכו מפה לילה וראה את המקום ריק, קרא את תורקס² מלְרִיסָה ואת אַבְרִיפִילוס וְתֶרְסִידִיוס אחיו ואמר: "הוי בני אֵל־אבֶּאס, מה עוד תאמרו בראותכם את הכל ריק? הלא אתם כשכניהם אמרתם, הלקדימוניים אינם בורחים מתוך הקרב, כי אם הם אנשים ראשונים בעניני מלחמה³, והנה קודם לכן ראייתם אותם מתרחקים מתוך החזית ועתה רואים אנחנו אותם עורקים גם כולם בלילה שעבר; בזה הראו, כאשר עליהם להלחם בקרב מכריע עם אנשים שהם בלי ספק גבורים, הם ולא כלום והתנוססו בין יוונים שהם גם כן ולא כלום. ולכם שאינכם מכירים את הפרסים כלל, מוחל אני מחילה גמורה שאתם הללתם את אלה, שידעתם עליהם מעט מאד. אולם התפלאתי על ארטבווס שהוא מתירא מפני הלקדימוניים וביראו מפניהם הביע דעה שפלה מאד, שעלינו להסיע את המחנה וללכת אל עיר הַתִּיבִיִּים ולהיות נצורים בה; הדבר יִרָע עוד למלך מפני גם במקום אחר נדבר עוד על הענינים האלה, עתה עלינו למנוע מהללו לעשות את הדבר, אלא עלינו לרדוף אחריהם עד שנשיגם ויבואו על ענשם בעד כל מה שעשו לפרסים".

59. אחרי דברו את הדברים האלה הוליד את הפרסים שעברו את האֵסוֹפּוֹס במרוצה בעקבות היוונים כאילו נסים הללו ויצא על הלקדימוניים והטגיאים לבד; יען באתונאים השורכים את דרכם בין הגבעות אל המישור לא הריגו. כאשר ראו הקצינים האחרים של פלוגות הברברים שהפרסים יצאו לרדוף אחרי היוונים, הרימו כולם מיד את האותות ורדפו עד כמה שנשא כל אחד רגליו בלי סדר ומבלי להחזיק את המערכה.

60. והם מגיחים ובאים בצעקה והמולה כאילו ירמסו את היוונים, ופאבסניאס, כשהרכב הציק לו, שלח אל האתונאים רוכב, אשר יאמר את

1 פאבסניאס.

2 ממשפחת האֵל־אבֶּאדִים המפורסמה (VII 6, IX 1).

3 לפי VII 104 אומר כדברים אלה דימרטוס. אולי דבר גם תורקס בשבח הלקדימוניים.

הדברים האלה: „אנשים אתונאים, עומד לפנינו הקרב הגדול, אם יון תהיה חפשיה או משועבדה; עויבים אנחנו הלקדימוניים ואתם האתונאים מאת בעלי הברית אשר ברחו בלילה שעבר. ולכן עתה נחרץ מה עלינו להבא לעשות; עלינו לעמוד על נפשנו בכל כחותינו ולתמוך אחד בשני. אלמלא היה הרכב תוקף אתכם תחלה, היה עלינו ועל הטגיאים אשר אתנו שאינם אומרים לבגוד ביון, לבוא לעזרתכם. ועתה, יען כי הרכב כולו השתער עלינו, מן היושר שאתם תחישו עזרה לפלוגה הנמצאת בצרה ביותר. אבל אם אתם עצמכם נמצאים במצב שאי אפשר לבוא לעזרה, שלחו לנו את הקשתים שלכם ותגמלו לנו טובה. הלא יודעים אנחנו עליכם שבמלחמה זו הראיתם מרץ רב כזה שגם בדבר זה תשמעו לבקשתנו“.

61. כאשר שמעו האתונאים את הדברים האלה, קמו לבוא לעזרה ולעמוד לימינם בכל כוחם. וכבר היו בדרך והנה נתקפו על ידי היוונים שנערכו למולם ושעמדו בצד המלך, עד שלא יכלו עוד לבוא לעזרה. יען האויב הֶצֶר להם מאד. באופן כזה נשארו הלקדימוניים והטגיאים לבדם, ומספרם היה יחד עם קלי הנשק חמשים אלה, הטגיאים שלשת אלפים, כי אלה לא נפרדו מהלקדימוניים בשום אופן; הם הקריבו קרבנות יען ברצונם היה להתחיל את הקרב עם מרדוניוס ועם הצבא אשר לו. אבל הקרבנות לא עלו להם יפה ורבים מהם נפלו באותה שעה ועוד יותר נפצעו. יען כי הפרסים חברו את השלטים הקלועים וירו המון עצום כזה של יריות, עד שהספרטים נמצאו במצוקה גדולה, ויען כי הקרבנות לא עלו יפה, נשא פאבסניאס את עיניו אל ההִירִיוֹן של תְּפֶלְטִיִּים וקרא את האלה לעזרה והתפלל שבשום אופן לא תכזב את תקותם.

62. עודנו עומד ומתפלל אליה והטגיאים הקדימו והתפרצו הראשונים והשתערו על הברברים, וללקדימוניים אשר הקריבו, מיד אחרי התפלה של פאבסניאס עלו הקרבנות יפה. וכאשר הדבר בא סוף סוף, השתערו גם הם על הפרסים וגם הפרסים לקראתם אחרי שהניחו את הקשתות מידם¹. תחלה התחולל הקרב בדבר הדיק². כאשר זה נפל, התחולל קרב חזק בקרבת מקדש דימיטר ונמשך זמן רב עד שהיתה יד איש ברעהו, יען הברברים תפשו את החניתות ושברו. בעז ובגבורה לא היו הפרסים פחותים, אבל היו בלי מגן³ ומלבד זאת לא מנוסים ונפלו מהאויבים בפקחות. הם השתערו מתוך השורה אחד אחד או עשרה עשרה, גם בכנופיות יותר גדולות או קטנות והתנפלו על השפרטים ונשמדו.

1 בכדי להשתמש בחרב וחנית.

2 שעשו מהשלטים הקלועים.

3 יען עשו משליטה ומגיניהם את הדיק.